

1949 m. gruodžio 30 d. Ukmergės aps. Pabaisko vls. Juodkiškių k. (dabar – Ukmergės r. sav.) gyventojų Broniaus Tratulio sodyboje per MGB Ukmergės aps. skyriaus operaciją buvo aptiktas Didžiosios Kovos apygardos štabo bunkeris. Kilus susišaudymui, žuvo apygardos vadas **Alfonsas Morkūnas-Plienas**, apygardos štabo viršininkas **Vladas Ališauskas-Puškinas**, B rinktinės vadas **Pranas Grigas-Geniukas**, apygardos štabo apsaugos būrio vadas **Bronius Medelskas-Krienas** ir būrio vadas **Bronius Dūda-Narutis**.

*Šiaurės Rytų Lietuvos partizanų sritis.
Atlasas. 1 dalis:
Dariaus ir Girėno rinktinė,
Didžiosios Kovos ir Vyčio apygardos,
Vilnius: LGRTC, 2014, p. 103.*

1949 m. Didžiosios Kovos apygardos vadas Alfonsas Morkūnas-Plienas dažnai keitė apygardos štabo vietas. Tų pačių metų pabaigoje štabo bunkeris buvo įrengtas Ukmergės aps. Pabaisko vsl. Juodkiškių k. į Sibirą ištremto ūkininko Vagonio sodybos daržinėje. Saugumo sumetimais sodyboje, kurioje veikė Antakalnio pradžios mokykla, apsigyveno ir partizanų ryšininko Broniaus Tratulio šeima. 1949 m. gruodžio 30 d. šeimnininkė ruošė pusryčius, o šeimnininkas išėjo į kiemą pasemti iš šulinio vandens. Jis ir pastebėjo, kad daržinė apsupta MGB Ukmergės aps. skyriaus darbuotojų. Pastariesiems įėjus į daržinę, pasigirdo automatų serijos ir granatų sprogimai. Pasirodo, iš bunkerio beišlipančiam partizanui V. Ališauskui buvo peršauta krūtinė ir jis sumuko atgal į bunkerį, į kurį iškart buvo sumestos granatos ir visi jame buvę partizanai žuvo.

Žuvusiųjų palaikai niekinti MGB Ukmergės aps. skyriaus kieme, vėliau užkasti Ukmergės sąvartyne, įrengtame Pivonijos šile. 1989 m. liepos 29 d. palaikai perkelti į Ukmergės miesto naująsias (Dukstynos) kapines kartu su kitais 1989 m. vasarą šiame šile kasinėjimų metu rastais žuvusių partizanų ir sovietų genocido aukų palaikais.

VLADAS ALIŠAUSKAS-PUŠKINAS

1917 05 20–1949 12 30

Vladas Ališauskas gimė 1917 m. gegužės 20 d. Ukmergės aps. Žemaitkiemio vls. Juknionių k. Juozo ir Marijonos Ališauskų šeimoje. Kartu augo broliai Kazys, Stasys, Juozas ir Ambraziejus, taip pat keturios seserys Marijona, Vlada, Stasė ir Olė.

Lietuvos šaulių sąjungos narys. 1941 m. Birželio sukilimo metu priklausė Lyduokių būrio partizanams.

Nuo 1944 m. birželio mėn. Juozo Šibailos-Dieduko suburtos Balninkiečių laisvės rinktinės (BLR) kuopos (vadas Alfonsas Morkūnas-Plienas) partizanai, vėliau – Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės vado pavaduotojas ir štabo viršininkas. Nuo 1948 m. B rinktinės 1-ojo bataliono 2-ojo rajono vadas, nuo 1949 m. liepos 13 d. – apygardos vado Alfonso Morkūno-Plieno pavaduotojas ir apygardos štabo viršininkas. Turėjo partizanų leitenanto laipsnį.

Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės partizanų ryšininkė sesuo V. Ališauskaitė-Narsuolė suimta 1948 m. balandžio 16 d. Nuteista dešimčiai metų lagerio. Kalinta Dubrovlage, Mordovija. 1956 m. grįžo į Lietuvą.

Motina M. Ališauskienė, brolienė Veronika Ališauskienė su sūnumi Stasiu ir dukra Irena 1948 m. gegužės 22 d. buvo ištremti į Krasnojarsko kr. Visi 1957–1958 m. grįžo į Lietuvą.

Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės vadas brolis Kazys Ališauskas-Spartakas žuvo 1949 m. kovo 28 d. Ukmergės aps. Šešuolių vls. Užupėnų k. Antras brolis, šios apygardos partizanai Ambraziejus Ališauskas-Kardas, žuvo 1949 m. liepos 7 d. Ukmergės aps. Žemaitkiemio vls. Juknionių k.

2001 m. sausio 30 d. V. Ališauskui pripažintas kario savanorio statusas (po mirties).

PRANAS GRIGAS-GENIUKAS

1916 09 09–1949 12 30

Pranas Grigas gimė 1916 m. rugsėjo 9 d. Ukmergės aps. Pabaisko vls. Paprėniškių k. Gyveno Ukmergės aps. Pabaisko vls. Antakalnio k.

1944 m. vienas pirmųjų organizavo partizanų būrius Ukmergės aps. Šešuolių vls. Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės štabo Žvalgybos skyriaus viršininkas. 1948 m. lapkričio mėn. buvo paskirtas apygardos štabo ir Žvalgybos skyriaus viršininku. Nuo 1949 m. kovo mėn. kartu ėjo ir B rinktinės vado pareigas. Turėjo partizanų leitenanto laipsnį.

2002 m. gegužės 14 d. P. Grigui pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymu jam suteiktas leitenanto laipsnis (po mirties).

BRONISLOVAS MEDELSKAS-KRIENAS

1927 12 14–1949 12 30

Bronislovas Medelskas gimė 1927 m. gruodžio 14 d. Ukmergės aps. Musninkų vls. Liuliškių k. Igno Medelsko ir Saliomėjos Krištaponytės-Medelskienės šeimoje. Gyveno Ukmergės aps. Lyduokių vls. Nuotekų k.

Partizanai nuo 1944 m. Didžiosios Kovos apygardos štabo apsaugos būrio vadas.

Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės 2-ojo bataliono partizanai žygyje. Iš kairės: Vytautas Strazdas-Bebras, B. Medelskas-Krienas, Vincas Strazdas-Lapelis, Vytautas Strazdas-Klausutis, B. Dūda-Narutis, partizanai Kombainas (slapyv.), V. Ališauskas-Puškinas, Stasys Gečiauskas-Jazminas, Anicetas Juknys-Krantas. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus rinkinių

BRONIUS DŪDA-NARUTIS

1912–1949 12 30

Bronius Dūda gimė 1912 m. Ukmergės aps. Žemaitkiemio vls. Kezių k. Partizanai nuo 1944 m. Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės būrio vadas.

Didžiosios Kovos apygardos štabo apsaugos būrio vadas B. Medelskas-Krienas su kulkosvaidžiu rankose. Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus rinkinių

Paminklinis akmuo 1949 m. gruodžio 30 d. šioje vietoje buvusioje sodyboje įrengtame Didžiosios Kovos apygardos štabo bunkerje kautynėse su MGB Ukmergės aps. skyriaus darbuotojais žuvusiems apygardos vadui A. Morkūnui-Plienui, apygardos štabo viršininkui V. Ališauskui-Puškinui, B rinktinės vadui P. Grigui-Geniukui, apygardos štabo apsaugos būrio vadui B. Medelskui-Krieniui ir būrio vadui B. Dūdai-Narūčiui atminti. Bendras paminklo ir atminimo lentos vaizdas. Paminklas pastatytas 1997 m. Atminimo lenta pritvirtinta 2001 m. Aut. skulptorius Jonas Jagėla. Ukmergės r. Lyduokių sen. Juodkiškių k. R. Trimonienės nuotr., 2003 m.

Parengė Rūta Trimonienė